

- העותרות:**
1. האגודה לזכויות האזרח בישראל,
 2. רופאים לזכויות אדם – ישראל
 3. המוקד להגנת הפרט
 4. גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע
 5. הוועד הציבורי נגד עינויים

נגד

- המשיבים:**
1. שר הביטחון
 2. הפרקליטה הצבאית הראשית
 3. היועצת המשפטית לממשלה

באמצעות מחלקת הבג"צים
פרקליטות המדינה, ירושלים

תגובת העותרות להודעות המשיבים

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 13.6.2024, מתכבדות העותרות למסור את תגובתן להודעות המשיבים מיום 5.6.2024 ומיום 11.6.2024.

1. עניינה של עתירה זו בהחזקת בני אדם בתנאים בלתי אנושיים בבסיס "שדה תימן" מכוח חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002 (להלן: **החוק**), תוך פגיעה מתמשכת ושיטתית בזכויות האדם הבסיסיות ביותר שלהם. אלה כוללות, בין היתר, פגיעה בשלמות גופם של הכלואים עד כדי מותם של כמה מהם, וקטיעת איברים כתוצאה מתנאי ההחזקה במתקן.
2. כמתואר בעתירה, מתקן "שדה תימן" אינו עומד בדרישות החוק והתקנות שהותקנו מכוחו – תקנות כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים (תנאי כליאה), התשס"ב-2002 (להלן: **התקנות**) – והחזקה בו של כלואים מוגנים חותרת גם תחת הוראות המשפט הבינלאומי המנהגי וההסכמי. משכך, החזקה וכליאה במתקן, לכל צורך שהוא, גם אם לתקופה קצרה, גם אם למיון או לחקירה, היא בחוסר סמכות. יתרה מזו, התמונה המחרידה, של פגיעה שיטתית ועקבית בזכויות אדם ב"שדה תימן", ושל הפרות שיטתיות של חובותיה של ישראל לפי דיני הלחימה, עלולה לעלות כדי פשע מלחמה.

הודעות המשיבים

3. בהודעתם מיום 5.6.2024 נמנעו המשיבים מלהתייחס לטענות העובדתיות והמשפטיות שהעלו העותרות בעתירתן. לפי ההודעה, בשל מספר העצורים הגבוה הוחזקו בבסיס כלואים לפרקי זמן ארוכים, ועתה בכוונת המשיבים להפעיל את "שדה תימן" כמתקן לקליטה, חקירה ומיון ראשוני, אשר כלואים יוחזקו בו לזמן קצר ומוגבל. בהתאם לכך, תוך 10 ימי עבודה, 500 מתוך 700 הכלואים בבסיס "שדה תימן", יועברו ממנו. המשיבים ביקשו להוסיף ולעדכן לאן יועברו 200 הכלואים

הנוספים ביום 10.6.2024. עוד נמסר, כי המשיבים פועלים לשפר את התנאים במתקן ובבית החולים שדה שהוקם בו. ועוד – כי הוקמה על ידי הרמטכ"ל ועדה מייעצת לבחינת תנאי הכליאה במתקני המעצר הצבאיים.

4. ביום 5.6.2023, לאחר תום הדיון, הורה בית המשפט הנכבד, כי המשיבים יוכלו להגיש הודעת עדכון כמבוקש, ובגדרה יתייחסו גם לטענות העותרים בדבר אי התאמת המתקן להחזקת כלואים גם בעתיד; ויפרטו את הפעולות שבכוונתם לבצע במתקן.

5. ביום 11.6.2024, לאחר ארכות, הוגשה הודעת העדכון, ובה נמסר כי 250 כלואים הועברו ל"קציעות", ועוד 250 צפויים לעבור אליו עד ליום 19.6.2024. בנוסף, 211 כלואים הועברו ל"עופר", ועד ליום 19.6.2024 צפויים לעבר אליו עוד 289. 30 מהכלואים במתקן שוחררו לעזה. כתוצאה עד 19.6.2024 יעמוד מספר הכלואים ב"שדה תימן" על כ-160 כלואים. 30 מהם יועברו עד 30.6.2024 למתקני כליאה צבאיים אחרים. 15 כלואים יועברו ממתקנים צבאיים למתקני שירות בתי הסוהר (המשיבים לא הבהירו האם אלה כלואים שמוחזקים ב"שדה תימן" או במקומות אחרים, ויועברו כדי לפנות מקום לכלואים מ"שדה תימן"). שירות בתי הסוהר מסר כי אין באפשרותו לקלוט עצורים נוספים, והמשיבים ביקשו להוסיף ולעדכן עד 20.6.2024 אודות הירידה בפועל במצבת הכלואים. משמעות הדברים היא שלבין 115 עד 130 כלואים לערך לא נמצאו עדיין מקומות חלופיים.

6. עוד מסרו המשיבים, שעד לסוף חודש יוני בכוונתם להחזיק ב"שדה תימן" כלואים לקליטה, חקירה ומיון בלבד. ועוד מסרו, כי ביום 13.6.2024 צפוי להסתיים שדרוג התשתיות הקיימות במתקן הרפואי, ובראשית חודש יולי צפויה להסתיים בנייתן של חצרות טיולים, וכי לאחר העברת הכלואים מ"שדה תימן", מתקני הכליאה בו צפויים להיבנות מחדש, והצפי לשיפוץ זה הינה חודשיים – שלושה. מה יכלול השיפוץ וכיצד יביא לעמידה בהוראות הדין – לא פירטו.

7. בשולי הדברים, שכן לא בכך עוסקת העתירה, המשיבים צירפו לתגובתם קול קורא שאותו פרסמה הוועדה המייעצת שהקים הרמטכ"ל. הודעה זו פורסמה **בעברית** בלבד באתר האינטרנט של הצבא.

עמדת העותרות

8. נזכיר בתמצית: הכלואים ב"שדה תימן" מוחזקים, גם עתה, במכלאות. הם אזוקים כל העת, גם ברגעים אלה, באזיקוני פלסטיק ועיניהם מכוסות כל שעות היממה בבד. גם בעת הגשת הודעה זו הם מולנים על הרצפה על מזרן דק, ועליו הם גם מוחזקים כל היום בתנוחה מכאיבה. נאסר עליהם לזוז או לדבר, ובוודאי שאינם זוכים לטיול. בגין תזוזה או הסרה הפלגית מעל העיניים הם נעשים באלימות ובעונשים פיזיים, ויש עדויות על תקיפה באמצעות כלבים. הכלואים אוכלים ועושים את צרכיהם בעודם אזוקים ומכוסים עיניים, גם בשעה זו. המזון שניתן להם אינו מספיק. אין להם זכות להחזיק דבר, וממילא, כאשר הם אזוקים כל היום באיזוק כואב ופוצע אשר לעיתים מוביל אף לכריתת איבריהם, אין להם איך להחזיק חפצים. האור במקום דולק משך כל שעות היממה ובלילות כלבים מסתובבים ביניהם לצורך חיפוש. הטיפול הרפואי ניתן להם בעודם אזוקים וכשלגופם חיתול. הוא כולל ניתוחים ללא מרדים ופרוצדורות שמבוצעות על ידי מטפלים שלא הוכשרו לבצען.

9. ביום 6.6.2024, לאחר הגשת העתירה ולאחר הדיון הראשון בה, פורסמה כתבת תחקיר נוספה **בניו יורק טיימס**. כתבים של העיתון הורשו לבקר במתקן בסוף מאי ולראיין מפקדים בו. לכתבה רואיינו גם כלואים ששוחררו וחיילים ורופאים ששירתו במתקן. כמו בדיווחים קודמים, בראיונות מתארים כלואים ששוחררו אלימות קשה ועינויים של ממש בחקירות. רופאים וחיילים ששירתו במתקן העידו

גם הם על אי שימוש בחומרי הרדמה, על אלימות קשה ועל תנאים בלתי אנושיים. במהלך ביקור צוות העיתון במתקן כל העצורים היו מכוסים עיניים, גם אלה המטופלים במרפאה, שם הכלואים נראו אזוקים למיטות. בכתבה מתוארות מכלאות החשופות לפגעי מזג האוויר, היעדר תנאי שינה ואכילה בסיסיים. כל אלה תואמים את העדויות הקודמות שפורסמו.

העתק [הכתבה מהניו יורק טיימס](#) מיום 6.6.2024 מצורף ומסומן ע/17.

10. העדויות שהוצגו בעתירה, ואלה שמוסיפות להצטבר, מלמדות כי "שדה תימן" אינו עומד בהוראות הדין, והוא אינו יכול לשמש לכליאה ולו לרגע נוסף, אף לא לזמן קצר ומוגבל, אף לא לקליטה, לחקירה או למיון. כמפורט בעתירה, אסור להחזיק כלואים בתנאים שתוארו אף לא לרגע – לא מאות, לא עשרות ואף לא בודדים. החזקה כזו אינה בסמכות, והיא עלולה לעלות כדי פשע מלחמה.

11. כל עוד במקום מכלאות, הרי שמטעמי אבטחה הכלואים יוותרו אזוקים ומכוסים עיניים, והאור יוותר דולק. הם יוותרו חשופים לפגעי מזג האוויר, ללא מיטה לישון עליה וללא שולחן להסב אליו לאכול. אין במתקן תנאים שיכולים לקרבו למינימום הקבוע בתקנות.

12. בית החולים שדה, אשר מופעל במקום בנוהל מיוחד, אינו עומד בקנה אחד עם דרישות הדין, כמו גם עם עקרונות האתיקה הרפואית. הנוהל להפעלתו ולטיפול בו, כמו גם התנאים בו, אינם עומדים בסטנדרט מינימלי, ולכן הוא אינו יכול לשמש לטיפול בכלואים, הזכאים לטיפול רפואי הולם. במרחק עשרים דקות נסיעה נמצא בית החולים סורוקה, והמשיבים אינם מבהירים מדוע הם ממשיכים להפעיל בית חולים שדה בנסיבות אלה ובתנאים האלה. על פי הודעתם האחרונה, הם אף מתעתדים להביא לבית החולים שדה ב"שדה תימן" כלואים ממתקנים אחרים לשם קבלת טיפול רפואי, משל חסרים בתי חולים במרכז הארץ ובדרומה שיוכלו לטפל בהם.

במצב דברים זה, בו כליאה ב"שדה תימן" חורגת מסכמות וחותרת תחת הוראות הדין הישראלי והבינלאומי, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי כמבוקש בעתירה, ולקבוע את העתירה לשמיעה בהקדם האפשרי.